Den här artikeln är en sammanfattning av Erin Hunts artikel som är publicerad i rapporten “I skuggan av makten”, framtagen av Svenska Läkare mot Kärnvapen och Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, IKFF.

SAMMANFATTNING AV: THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS AND THE TREATY ON THE PROHIBITION OF NUCLEAR WEAPONS

■ **Erin Hunt**
- Program Manager at Mines Action Canada
- Masters Degree in Human Security and Peacebuilding from Royal Roads University
- Previously worked on landmine victim assistance programs and policies

Sammanfattning gjord av: Jan Larsson, jan.larsson@slmk.org

Som ledande nation vad gäller hållbar utveckling har Sverige goda skäl att underteckna och ratificera FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, TPNW. Som part i denna konvention skulle Sverige kunna bidra till att kärnvapen avskaffas och stärka sin position internationellt.

Sveriges utrikespolitiska mål kan nås bara om man uppmärksammar de två stora hot som mänskligheten står inför: klimatförändringar och kärnvapen. Klimatförändringar sker långsamt och kan motverkas, men de skador som kärnvapen åstadkommer om de används sker omedelbart och kommer att vara oåterkalleliga. Ett enda kärnvapen som sprängs över en storstad kommer att döda miljontals människor och fortsätta att skada människor och miljö under decennier framåt. Ingen hjälp av betydelse kommer att finnas tillgänglig och ingen stat eller internationell organisation kommer att ha förmåga att sätta in några hjälpinsatser som har mer än marginell effekt.

Medan Sverige gör viktiga insatser för att påverka klimatförändringar har landets ambitioner när det gäller att möta kärnvapenhotet varit mindre ambitiösa, vilket är ett problem bland annat för att kärnvapnen även hindrar genomförandet av FN:s övriga globala mål för hållbar utveckling (Sustainable Development Goals).

De globala mål för hållbar utveckling, som ingår i FN:s Agenda 2030 är långtgående: att göra slut på fattigdom, att skydda vår planet och säkerställa att alla människor får åtnjuta fred och välstånd. Alla världens länder har förbundit sig att arbeta för att uppnå de globala målen fram till år 2030 och Sverige strävar efter att vara ledande vad gäller hållbar utveckling. Men – att använda, utveckla eller inneha kärnvapen, eller att förlita sig på kärnvapenavskräckning för att uppnå sina politiska eller militära mål, är helt oförenligt med åtagandet att arbeta för hållbar utveckling.

Kärnvapen: varaktiga hot

Även om kärnvapen aldrig mer kommer att användas, är bara det faktum att de existerar ett hinder mot att uppnå målen för hållbar utveckling. Idag lägger

kärnvapenmakterna enorma summor pengar på produktion, utveckling och modernisering av kärnvapen. Som exempel kommer USA under det kommande decenniet att använda uppskattningsvis 348 miljarder dollar för sin kärnvapenarsenal, vilket motsvarar 95 miljoner dollar per dag. Och USA är bara en av nio kärnvapenländer, länder som alla moderniserar och investerar i sina kärnvapen.

Investeringar i kärnvapen sker inte bara i kärnvapenländer. Mellan 2014 och 2017 gjorde finansinstitut i 24 länder mer än 525 miljarder dollar tillgängliga för offentligt ägda företag som producerar kärnvapen. I jämförelse med dessa summor är de pengar som satsas på att uppnå målen för hållbar utveckling mycket blygsamma. OECD-ländernas[1] sammanlagda bidrag för stöd till utveckling var 2017 endast 146,6 miljarder och Sveriges bidrag var 5,5 miljarder

Världen behöver mer investeringar i hållbar utveckling för att uppnå de globala målen till år 2030. Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) krävs att de årliga investeringarna för hälsorelaterade mål successivt ökas från idag 134 miljarder dollar till 371 miljarder dollar år 2030. Att investeringarna måste ökas gäller för alla områden inom hållbar utveckling. Samtidigt slösas mycket pengar bort på utveckling och tillverkning av kärnvapen. Även om dessa vapen inte kommer till användning har de en negativ inverkan på globala framsteg inom hållbar utveckling genom att styra iväg välbehövliga finansiella resurser åt fel håll.

Ett verktyg för hållbar utveckling

Kärnvapnens negativa inverkan på hållbar utveckling var en av drivkrafterna bakom det *humanitära initiativet* som samlade ett stort antal länder för internationella konferenser om kärnvapens humanitära konsekvenser. Detta initiativ ledde till sist fram till förhandlingarna om FN-konventionen om kärnvapenförbud år 2017. I konventionstextens inledning lyfter man fram de oerhört allvarliga effekterna av kärnvapen på miljö, socioekonomisk utveckling, global ekonomi, säker livsmedelsförsörjning samt nuvarande och framtida generationers hälsa. För att kunna bidra till att målen i Agenda 2030 uppnås måste Sverige därför underteckna och ratificera förbudskonventionen.

Konventionen om förbud mot kärnvapen är byggd på en humanitär grund som sätter människor som utsätts och kan komma att utsättas för effekterna av kärnvapen i centrum. Konventionens grunder hänger därför nära samman med målen för hållbar utveckling. Med sitt fokus på mänsklig säkerhet och med starka åtaganden vad gäller jämställdhet och ursprungsbefolkningars rättigheter, går konventionen i takt med en feministisk utrikespolitik och Sveriges position som ett ledande land vad gäller hållbar utveckling.

Agenda 2030 är ett långsiktigt projekt. Det är därför möjligt att det, i takt med nya regeringar, kommer att ske förändringar i vilka mål Sverige prioriterar. Något som inte kommer att ändras är det bidrag till dessa mål som konventionen om kärnvapenförbud ger. Som ledande kraft för hållbar utveckling kommer Sverige att få uppleva hur insatserna för hållbar utveckling stärks när alltfler länder ratificerar konventionen.

De allmänna förpliktelser som uttrycks i konventionens artikel 1 ger en överblick över dess olika förbudsregler, bland dem förbud mot tillverkning, överföring, lagring, testning och användning av kärnvapen.

Då dessa förbud syftar till att förhindra framtida kärnvapenexplosioner och förebygga skador på människor och miljö, är de nära förbundna med ett antal globala mål för hållbar utveckling. Några av dessa mål hänger särskilt tydligt ihop med konventionens förbud mot användning och testning av kärnvapen: mål 3, ”säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar”; mål 6: ”säkerställa tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla”; mål 14: ”bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling”; mål 15: ” skydda, återställa och främja ett håll-

bart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald" samt mål 16: "Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, se till att alla har tillgång till rättvisa samt bygga upp effektiva och ansvarsskyldiga och inkluderande institutioner på alla nivåer".

Förbudet i konventionens artikel 1a mot att utveckla och tillverka kärnvapen kommer att begränsa de finansiella och vetenskapliga resurser som läggs på kärnvapen, medan förbudet mot att bistå någon i sådan verksamhet kommer att begränsa privata investeringar i företag som tillverkar kärnvapen. En minskning av de resurser som läggs på kärnvapen kan möjliggöra en ökning av finansiella resurser och forskning som satsas på hållbar utveckling.

De förpliktelser som uttrycks i förbudskonventionens artikel 6 och 7 kommer att stärka förverkligandet av flera av utvecklingsmålen. Artikel 6.1 om stöd till individer som har påverkats negativt av kärnvapenanvändning eller provsprängningar kommer ha en direkt inverkan på utvecklingsmål 16, om fred, rättvisa och starka institutioner, genom att fylla det rättsliga gap som finns för kärnvapen och genom att förbättra utsatta individers rättigheter. Vidare kommer skyldigheter vad gäller stöd till människor som utsatts för kärnvapen (både som vapen i krig och i samband med provtestning) att bidra till att FN:s mål 3 för hållbar utveckling blir verklighet, tack vare principen om icke-diskriminering i konventionens avtalstext. Vidare kan stödåtgärder som sätts in på ett sätt som tar hänsyn till ålder och kön bidra till utvecklingsmål 5 om jämställdhet, genom att uppmärksamma hälsoeffekter av kärnvapensprängningar, eftersom dessa drabbar kvinnor och flickor speciellt allvarligt.

Förbudskonventionens artikel 6.2 om åtgärder för miljösanering kommer att bidra till att flera utvecklingsmål kan förverkligas. Så kan till exempel åtgärder mot kärnvapenorsakad kontamination återställa skadade ekosystem på land och i de stora haven eller åtminstone neutralisera pågående skadliga processer inom dessa ekosystem. På så sätt kan både utvecklingsmål 14 om hav och marina resurser och mål 15 om ekosystem och biologisk mångfald stödjas.

Det finns vetenskapligt stöd för att kontamination orsakad av användning och testning av kärnvapen påverkat floran till havs och på land och gjort stora landområden omöjliga att beträda. Miljösanering kan bidra till att markområden blir långsiktigt användbara för livsmedelsproduktion och kan därigenom förverkliga två utvecklingsmål: mål 2 om att "Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk" samt mål 3 om att "Säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar". Slutligen kan åtgärder beskrivna i förbudskonventionens artikel 7 som syftar till att främja internationellt samarbete ses om en återspegling av utvecklingsmål 17 om att "Stärka metoder för genomförande och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling".

Sammanfattande slutsatser

Om kärnvapnen fortsätter att finnas kommer de att fortsätta utgöra ett hot mot möjligheten för världen att uppfylla FN:s mål för hållbar utveckling.

Kärnvapnen måste elimineras för att verkliga framsteg i riktning mot hållbarhetsmålen ska kunna förverkligas och Sverige måste därför bidra till att de första viktiga stegen i riktning mot ett avskaffande av kärnvapnen tas. Historiska erfarenheter talar för att det bästa sättet att eliminera en viss typ av vapen är att först förbjuda det. Om Sveriges engagemang för hållbarhetsmålen och för en feministisk utrikespolitik ska vara trovärdigt måste Sverige därför underteckna och ratificera FN:s konvention om förbud mot kärnvapen.

FOTNOT:

1. **Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)** är en internationell organisation med 35 medlemsländer för utbyte av idéer och erfarenheter mellan demokratiska industriländer med marknadsekonomi, inom områden som påverkar den ekonomiska utvecklingen.